

ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Шапіро В.С., Шевченко О.В.
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

У статті автор аналізує норми чинного законодавства України про цінні папери та акціонерні товариства щодо вимог до публічних акціонерних товариств, як учасників ринку цінних паперів, зокрема: обов'язку проходження ними процедури лістингу, проблеми їх дотримання, а також можливості припинення акціонерних товариств шляхом перетворення в інші організаційно-правові форми ведення бізнесу.

Ключові слова: акціонерне товариство, ринок цінних паперів, лістинг, фондова біржа, перетворення, емітент цінних паперів, зупинення обігу акцій, скасування реєстрації випуску акцій, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Постановка проблеми. З 01.05.2016 року набули чинності зміни до Закону України «Про акціонерні товариства», якими було запроваджено достатньо жорсткі вимоги до діяльності публічних акціонерних товариств. У той же час зміни стосувалися також й спрощення порядку перетворення акціонерного товариства у товариство з обмеженою відповідальністю та товариство з додатковою відповідальністю. Враховуючи зазначене, а також новації українського законодавства щодо захисту прав інвесторів вважаємо актуальним дослідження особливостей реорганізації публічних акціонерних товариств та визначення характерних проблем, з якими можуть зіткнутися товариства при реорганізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо реорганізації господарських товариств на сьогоднішній день є об'єктом досліджень багатьох вітчизняних вчених. Зокрема, наукові доробки таких науковців як С. Л. Коротасєв, О. О. Мовчан, Є. В. Петров, Н. І. Шевченко були присвячені дослідженню різних аспектів реорганізації господарських товариств. При цьому у науковій літературі на сьогоднішній день відсутній комплексний аналіз особливостей реорганізації публічних акціонерних товариств в умовах перетворень і реформування господарського законодавства.

Метою статті є освітлення можливості зміни організаційно-правових форм акціонерних товариств у разі неможливості забезпечення виконання ними відповідних вимог законодавства, а також мінімізації витрат, пов'язаних з їх обслуговуванням.

Виклад основного матеріалу. Акціонерні товариства є одними з основних учасників ринку цінних паперів в Україні. Порядок створення, діяльності, припинення акціонерних товариств, їх правовий статус, права та обов'язки акціонерів, регулюються нормами Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 року № 514-VI.

У відповідності до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів» від 07.04.2015 року № 289-VIII з 01.05.2016 року, у т.ч. і до Закону України «Про акціонерні товариства», внесено велику кількість нововведень, серед яких особливе місце займає вимога щодо обов'язкового проходження публічними акціонерними товари-

ствами процедури включення акцій до біржового реєстру будь-якої з фондових бірж в Україні [3].

Основні засади та вимоги до функціонування фондових бірж в Україні регулюються «Положенням про функціонування фондових бірж», затвердженим Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.11.2012 року № 1688 (далі – Положення). У відповідності до п. 2 розділу I Положення, біржовий реєстр – складова біржового списку, що містить інформацію щодо лістингових цінних паперів. Лістингові цінні папери – це цінні папери, які пройшли процедуру лістингу на фондовій біржі, внесені до біржового реєстру як такі, що відповідають вимогам відповідного рівня лістингу згідно з цим Положенням та правилами фондової біржі [5].

П. 1 та 2 розділу IV Положення передбачено, що цінні папери, які пройшли процедуру лістингу, заносяться до біржового реєстру до відповідного рівня лістингу. Лістингові цінні папери мають перший або другий рівень лістингу [5].

Разом з тим, п. 3 розділу IV Положення встановлює, що унесення та перебування цінних паперів у першому рівні лістингу здійснюються при дотриманні публічним акціонерним товариством таких мінімальних вимог:

- емітент існує не менше п'яти років;
- власний капітал емітента не менше 1 000 000 000 грн;
- річний чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг за останній фінансовий рік становить не менше 1 000 000 000 грн (крім банків);
- середнє значення ринкової капіталізації емітента становить не менше 1 000 000 000 грн;
- мінімальна частка акцій у вільному обігу становить не менше 25%, при цьому у двох інвесторів сумарно може бути не більше ніж 50% від цієї частки;
- кількісний склад акціонерів емітента – не менше 500 акціонерів;
- кількість незалежних членів наглядової ради емітента становить принаймні 25% кількісного складу ради;
- у емітента запроваджено посаду корпоративного секретаря;
- наглядова рада емітента запровадила посаду внутрішнього аудитора (створила службу внутрішнього аудиту);

– емітент проводить щорічну аудиторську перевірку відповідно до міжнародних стандартів аудиту за участю незалежного зовнішнього аудитора (не менше трьох років);

– емітент розкриває фінансові звіти українською та англійською мовами;

– емітент дотримується принципів корпоративного управління та міжнародних стандартів складання фінансової звітності;

– емітент уклав договір з маркет-мейкером про підтримку ліквідності акцій [5].

П. 4 розділу IV Положення визначено, що унесення та перебування цінних паперів у другому рівні лістингу фондової біржі здійснюються при дотриманні публічним акціонерним товариством таких мінімальних вимог:

– емітент існує не менше трьох років;

– власний капітал емітента не менше 400 000 000 грн;

– річний чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг за останній фінансовий рік становить не менше 400 000 000 грн (крім банків);

– середнє значення ринкової капіталізації емітента становить не менше 100 000 000 грн;

– мінімальна частка акцій у вільному обігу становить не менше 10 відсотків, при цьому у двох інвесторів сумарно може бути не більше 50% від цієї частки (за винятком: акцій, що мають обмежений обіг; акцій, що належать державі);

– кількісний склад акціонерів емітента – не менше 200 акціонерів;

– у емітента запроваджено посаду корпоративного секретаря;

– емітент проводить щорічну аудиторську перевірку відповідно до міжнародних стандартів аудиту за участю незалежного зовнішнього аудитора (не менше двох років);

– емітенту рекомендовано дотримуватися принципів корпоративного управління та міжнародних стандартів складання фінансової звітності [5].

Проте, виконання вищезазначених вимог чинного законодавства України в частині проходження публічними акціонерними товариствами процедури включення акцій до біржового реєстру є майже неможливим для більшості публічних акціонерних товариств України, яких станом на 01.01.2016 року, зареєстровано 5707 одиниць.

Аналізуючи інформацію Асоціації «Біржові та електронні майданчики», що розміщена на її офіційному веб-сайті щодо кількості публічних акціонерних товариств, що відповідають лістинговим вимогам, то станом на 01.05.2016 року із загальної кількості публічних акціонерних товариств акції тільки 7 з них відповідають лістинговим вимогам, а саме акції: ПАТ «Донбасенерго», Іноземний емітент МНР S.A. (ПАТ «Миронівський хлібопродукт»), АБ «Південний», АКБ «Індустріалбанк», ПАТ «Укрсоцбанк», ПАТ «Мотор Січ» та ПАТ «Укрнафта» [1].

Вищезазначені законодавчі вимоги можуть виконати ті публічні акціонерні товариства, які реально залучають кошти на ринку капіталів та матимуть достатні власні показники, необхідні для дотримання вищезгаданих вимог законодавства.

Таким чином, переважну більшість публічних акціонерних товариств України не буде включено до біржового реєстру фондових бірж України, що призведе до порушення вимог абз. 2 ч. 1 ст. 24

Закону України «Про акціонерні товариства», і як наслідок, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) до таких акціонерних товариств будуть застосовуватись відповідні заходи впливу, включаючи винесення розпоряджень про усунення порушень законодавства про цінні папери та акціонерні товариства та застосування штрафних санкцій відповідно до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 року № 448/96-ВР [2; 4].

У зв'язку з цим, стає актуальним питання подальшої діяльності публічних акціонерних товариств в нових умовах, і одним з виважених рішень може стати припинення публічного акціонерного товариства (з кількістю акціонерів до 100 осіб) шляхом його перетворення в товариство з обмеженою відповідальністю або перетворення в товариство з додатковою відповідальністю (з кількістю акціонерів більш ніж 100 осіб), організаційно-правові форми яких є більш спрощеними для ведення бізнесу та дозволяють доволі ефективно організувати їх діяльність.

Аналізуючи вимоги чинного законодавства України, що регулює питання припинення акціонерних товариств шляхом їх перетворення, зокрема, Цивільного кодексу України від 16.01.2003 року № 435-IV (зі змінами та доповненнями), Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 року № 514-VI (зі змінами та доповненнями), «Порядку скасування реєстрації випусків акцій», затвердженого рішенням НКЦПФР від 23.04.2013 року № 737, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.05.2013 року за № 822/23354 (зі змінами та доповненнями), можна визначити основні етапи здійснення такого перетворення:

1) визначення ринкової вартості акцій акціонерного товариства та її затвердження.

2) скликання загальних зборів акціонерів та прийняття ними рішення про його припинення акціонерного товариства шляхом перетворення, обрання комісії з припинення та затвердження плану перетворення.

3) звернення до органу, що здійснює державну реєстрацію для внесення до ЄДР запису про прийняття рішення про припинення акціонерного товариства шляхом перетворення та оприлюднення відповідних відомостей в порядку, встановленому чинним законодавством України;

4) повідомлення кредиторів акціонерного товариства для заявлення їх вимог у відповідності до чинного законодавства;

5) подання пакету документів до НКЦПФР у для зупинення обігу акцій акціонерного товариства;

6) здійснення обов'язкового викупу акцій у акціонерів акціонерного товариства, що вимагають цього відповідно до чинного законодавства та у встановлені строки;

7) проведення інвентаризації активів та пасивів акціонерного товариства;

8) задоволення чи відхилення вимог кредиторів акціонерного товариства;

9) складення проекту передавального акту акціонерного товариства;

10) скликання та проведення, не раніше закінчення строку для заявлення вимог кредиторів

акціонерного товариства, загальних зборів акціонерів на яких буде затверджено звіт комісії з припинення та передавальний акт акціонерного товариства;

11) проведення установчих зборів учасників (засновників) товариства- правонаступника та прийняття відповідних рішень, а саме: про створення товариства, формування його статутного капіталу, затвердження його установчих документів, обрання (призначення) його органів управління, затвердження передавального акту та інші;

12) здійснення обміну акцій акціонерного товариства на частки у статутному капіталі товариства- правонаступника;

13) подання у встановлений строк пакету документів до НКЦПФР для скасування реєстрації випуску акцій та анулювання свідоцтва про реєстрацію випуску акцій акціонерного товариства;

14) звернення до органу, що здійснює державну реєстрацію, для проведення державної реєстрації припинення акціонерного товариства та для проведення державної реєстрації товариства- правонаступника.

Перетворення вважається завершеним з дати внесення до ЄДР запису про припинення акціонерного товариства та про реєстрацію товариства- правонаступника.

При цьому необхідно звернути особливу увагу на необхідність виконання акціонерним товариством наступних обов'язкових умов здійснення перетворення:

– всі акціонери (їх правонаступники) акціонерного товариства, акції яких не були викуплені, стають засновниками (учасниками) створюваного товариства- правонаступника;

– установчі документи створюваного товариства- правонаступника повинні містити відомості про склад засновників (учасників) із зазначенням розміру частки кожного засновника (учасника) станом на день затвердження таких документів;

– розподіл часток створюваного товариства- правонаступника відбувається із збереженням співвідношення кількості акцій, що було між акціонерами у статутному капіталі акціонерного товариства, що перетворюється;

– розмір статутного капіталу товариства, що створюється шляхом перетворення акціонерного товариства, на дату його створення має дорівнювати розміру статутного капіталу акціонерного товариства, що перетворюється, зменшеному на загальну номінальну вартість акцій, що не підлягають обміну.

За результатами проведеного припинення акціонерного товариства шляхом перетворення товариство- правонаступник звільняється від додаткових обов'язків та відповідальності, що полягає у тому, що таке товариство:

– не підконтрольне НКЦПФР та його діяльність не підпадає під дію вимог Закону України «Про акціонерні товариства» та інших законодавчих та нормативних актів, що регулюють діяльність акціонерних товариств на ринку цінних паперів;

– не здійснює розкриття регулярної річної, квартальної та особливої інформації на ринку цінних паперів (шляхом її опублікування, розміщення на власному веб-сайті та в загальнодоступній інформаційній базі даних НКЦПФР, а також подання до НКЦПФР);

– не здійснює опублікування повідомлень про проведення чергових та позачергових загальних зборів акціонерів;

– не проводить обов'язковий аудит фінансово-господарської діяльності;

– не несе витрати, пов'язані з оплатою послуг депозитарію та зберігача цінних паперів;

– не здійснює оплату послуг інформаційно-технічної підтримки загальнодоступної бази даних НКЦПФР;

– не несе ризики, пов'язані з застосуванням НКЦПФР відповідних штрафних та інших санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів, тощо.

Висновки. Для публічних акціонерних товариств, які з 01.01.2018 року не спроможні будуть виконати вимоги чинного законодавства України в частині проходження процедури включення акцій до біржового реєстру, перетворення їх в товариство з обмеженою відповідальністю або в товариство з додатковою відповідальністю стане необхідністю та матиме позитивні наслідки.

Список літератури:

1. Асоціація «Біржові та електронні майданчики». Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aeaer.com.ua/>.
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р., № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 07.04.2015 р., № 289-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/289-19>
4. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 р., № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>
5. Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.11.2012 р., № 1688 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2082-12>

Шапиро В.С., Шевченко О.В.

Учебно-научный институт права
Сумского государственного университета

О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ ОТНОСИТЕЛЬНО РЕОРГАНИЗАЦИИ ПУБЛИЧНЫХ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ

Аннотация

В статье автор анализирует нормы действующего законодательства Украины о ценных бумагах и акционерных обществах относительно требований к публичным акционерным обществам, как участников рынка ценных бумаг, в частности: обязанности прохождения ими процедуры листинга, проблемы их соблюдения, а также возможности прекращения акционерных обществ путем преобразования в другие организационно-правовые формы ведения бизнеса.

Ключевые слова: акционерное общество, рынок ценных бумаг, листинг, фондовая биржа, преобразование, эмитент ценных бумаг, остановка обращения акций, отмена регистрации выпуска акций, общество с ограниченной ответственностью, общество с дополнительной ответственностью, Национальная комиссия по ценным бумагам и фондовому рынку.

Shapiro V.S., Shevchenko O.V.

Educational-Scientific Institute of Law, Sumy State University

ON SOME ASPECTS AS TO REORGANIZATION ON PUBLIC JOINT-STOCK COMPANIES

Summary

In the article author analyzes statutes in place on issues and joint-stock companies as to waivers to public joint-stock companies as the member of equity market, including: the duty of passing of listing, the problem of its compliance, and also the possibility to stop joint-stock companies on the basis of transformation into other legal form of organization of business dealing.

Keywords: joint-stock company, equity market, listing, stock market, transformation, securities issuer, tie-up of stock turnover, cancellation of stock issue registration, limited liability company, superadded liability company, National Securities and Stock Market Commission.